

Kulturdepartementet  
ku.remissvar@regeringskansliet.se

## Yttrande över En kulturkanon för Sverige, SOU 2025:92 Dnr Ku2025/00871

### Inledning

Svenska Samernas Riksförbund (SSR) har beretts tillfälle att yttra sig över betänkandet En kulturkanon för Sverige (SOU 2025:92), dnr Ku2025/00871, vari föreslås att en nationell kulturkanon ska tas fram. SSR organiserar 44 samebyar och 22 sameföreningar i Sverige och företräder samiska näringar, intressen och rättigheter i Sverige. Med utgångspunkt i samernas ställning som urfolk lämnar SSR nedanstående synpunkter.

SSR avgränsar sitt yttrande till de delar av förslaget som bedöms ha särskild betydelse för samiska rättigheter, urfolksperspektiv och minoritetspolitik.

### Sammanfattande ställningstagande

SSR avstyrker förslaget om att inrätta en statligt fastställd nationell kulturkanon i dess nuvarande utformning. SSR bedömer att förslaget medför betydande risker ur ett urfolks- och minoritetsperspektiv och att det kan komma att stå i spänningsförhållande till såväl svensk minoritetspolitik som Sveriges internationella åtaganden avseende urfolks rättigheter.

### Allmänna synpunkter på förslaget om en nationell kulturkanon

SSR konstaterar att en kulturkanon per definition innebär ett normerande urval av kulturella uttryck som ges särskild status. Ett sådant urval är inte värdeneutralt utan påverkas av rådande samhällsnormer och historiska maktförhållanden.

Mot denna bakgrund finns en påtaglig risk att en nationell kulturkanon i huvudsak kommer att återspegla majoritetssamhällets perspektiv, medan urfolkets och nationella minoriteters erfarenheter ges begränsat utrymme eller behandlas som komplement snarare än som likvärdiga delar av samhället.

### Samernas ställning som urfolk

Samerna erkänns som urfolk enligt svensk rätt och internationell rätt. Sveriges historiska och pågående koloniala relation till det samiska folket innebär att statliga initiativ som rör kulturdefinition, historieskrivning och nationell identitet måste föregås av särskilt noggrann analys och överväganden.

SSR vill i detta sammanhang framhålla att samisk kultur och historia under lång tid har marginaliserats, osynliggjorts eller felrepresenterats i statliga sammanhang. Det finns därför en risk att en nationell kulturkanon, även vid ambitioner om inkludering, reproducerar dessa strukturer om inte samiskt självbestämmande och reellt inflytande säkerställs.

## **Förhållande till minoritetspolitik och internationella åtaganden**

Sveriges minoritetspolitik har som mål att säkerställa nationella minoriteters och urfolks rätt till inflytande, delaktighet och bevarande av kulturell identitet. SSR ifrågasätter i vilken utsträckning en statligt fastställd kulturkanon är förenlig med dessa mål.

Vidare vill SSR erinra om Sveriges internationella åtaganden, bland annat enligt FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter samt FN:s deklaration om urfolks rättigheter, vilka betonar urfolks rätt att själva definiera, utveckla och förmedla sin kultur. Vidare anger regeringsformen (1 kap. 2 § 6 st.) att det samiska folkets möjligheter att behålla och utveckla ett eget kultur- och samfundsliv ska främjas. Rätten till eget kulturliv är även en sedvanlig rättslig princip i den internationella rätten. Principen innebär att minoriteter inte får förnekas rätten att i gemenskap med andra medlemmar av sin grupp bland annat ha sitt eget kulturliv och använda sitt eget språk. Rätten till kultur innebär även en skyldighet för stater att stödja minoriteters strävan efter att bevara sin särart.

Ett kulturkanonprojekt utan bindande former för urfolksinflytande riskerar att stå i strid med dessa principer.

## **Risk för normerande och styrande effekter**

SSR bedömer att en nationell kulturkanon kan få normerande effekter, särskilt inom utbildningsväsendet och kulturinstitutioner. Det finns en risk att kanonen i praktiken används som måttstock för vad som anses vara legitim kultur och historia.

För samerna kan detta innebära ett ökat anpassningstryck, där samiska perspektiv förväntas inordnas i majoritetssamhällets kulturförståelse. En sådan utveckling riskerar att motverka målen om kulturell mångfald och urfolkets rätt till kulturellt självbestämmande.

## **Avslutande synpunkter**

SSR anser sammantaget att förslaget om en nationell kulturkanon bör omprövas. Regeringen bör i stället prioritera kulturpolitiska åtgärder som stärker det samiska urfolkets egna kulturinstitutioner, säkerställer självbestämmande i kulturfrågor och främjar flerstämmighet snarare än statlig kanonisering.

Sámiid Riikkasearvi

Jenny Wik Karlsson  
Verksamhetschef

Kaisa Huuva  
Kultur- och samhällshandläggare